N°. 2991

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze Courant verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5.00; voor de buitensteden *f* 6.00; *franko* door het geheele Rijk.

Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseeren aan het Bureau dezer COURANT.

DINGSDAG 3 MAART.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 2 Maart.

De *Katholiek* heeft bij den aanvang van dit jaar zijn vierde *lustrem* geopend. Dit is eene gelegenheid voor ons [illegible] wenschen in dat warme gevoel der [illegible] dankbaarheid, dat ons sinds jaren voor het [illegible] tijdschrift bezielt. Ontstaan gedurende en om den strijd, die de *onverbeterlijken* hier te lande niet slechts tegen de waarheid, maar evenzeer tegen het regt hebben aangevangen en met dien onbesuisden ijver, welke gedurende [illegible] dadelijk in gramstorigen hartstogt ontaarde, wordt voortgezet, heeft de *Katholiek* van zijn hooger wetenschappelijk gebied zijne aangenomen spreuk tot waarheid gemaakt: *vindicamus hereditatem patrum nostrorum*. Hij heeft ja altijd met onmiskenbare kennis en talent, en dikwerf met geniaal vernuft en de katholieke waarheid gehandhaafd, en de regten der Katholieken verdedigd.

De *Katholiek*, gedurende zijn 15jarig bestaan, heeft moeijelijke omstandigheden beleefd en met bezwaren te kampen gehad, waarvan het publiek zich geen denkbeeld maakt. Desniettemin heeft hij ten allen tijde op alle velden van wetenschap, dat met de godsdienst in verband staat, [illegible] katholieke wetenschap eer aangedaan, en daardoor een einde gemaakt aan de verwatenheid diergenen, die 't bestonden om de Katholieken in 't openbaar dom te noemen; maar daarenboven heeft hij, middelerwijl hij de waarheid der Katholieke Kerk door kracht van redeneering in 't licht stelde, aan de dwaling slagen toegebragt, die sommige woordvoerders der dwaalleer niet ligtelijk vergeten zullen.

De *Katholiek*, die zich [illegible] verdienstelijk heeft gemaakt, heeft aanspraak op de erkentelijkheid niet slechts der Katholieken. Bij de oppervlakkigheid, die bij ons, helaas! al te veel den toon voert bijna op alle gebied van kennis, de *sciences exactes* uitgezonderd, strekt een orgaan, dat zich boven die jammerlijke middelmatigheid verheft, het land tot sieraad en luister. Die dat niet gevoelt, is geen regtgeaard zoon van het Vaderland; hij is partijman, en de partijschap sluit zijne oogen en zijn hart voor 'tgeen waar, goed en schoon is, omdat het komt van wie andere beginselen volgt.

Met genoegen melden wij, dat het getal diergenen, die den *Katholiek* waardeeren, vermeerdert, en dat als bewijs daarvan met den ingang van dit jaar het getal der lezers is geklommen.

Mogt hij nog meer verspreid kunnen worden! Dien wensch drukken wij onzen lezers op het hart.

Wij weten, dat enkelen hunner terugdeinzen voor de metafysische beschouwingen, die daar soms in onnavolgbare dichterlijke taal worden gegeven. Wij begrijpen 't, dat niet ieder kan opklimmen tot die hoogte, waarop een zeldzaam vernuft zich verheft als de edele arend, die, gedragen door magtige vleugelen, zich baadt in het licht der zon, die hij tegenblikt. Maar al is deze verhevene poëzie niet door een ieder in hare hoogte en in hare diepte te volgen, al is niet altijd door ieder het verband te vatten van 't geheel; toch is daarin altijd veel dat door een ieder begrepen en gevoeld wordt, en niet slechts tot leering van het verstand, maar evenzeer tot verheffing des harten van allen strekken zal. Daarenboven de *Katholiek* beweegt zich niet alleen in de metafyziek. Er worden godsdienstige, wetenschappelijke staatsregtelijke, geschiedkundige en letterkundige vraagpunten besproken en toegelicht, in verband met den strijd van de dwaling en het ongeloof van den dag, die aller aandacht overwaardig zijn. Onder anderen zijn zeer belangrijk geweest de studiën in den jongsten tijd geleverd over de geschiedenis van ons Vaderland. Wij verlangen zeer dat ze worden voortgezet door de bekwame en bescheidene pen, die haar leverde.

Er is eene rubriek, die wij met leedwezen, sinds geruimen tijd, in de *Katholiek* gemist hebben. Zij betreft de *tijdsomstandigheden*. Het is een verlies dat wij betreuren. Zou die op nieuw kunnen worden opgevat?

Het Januarij-Nommer van dit jaar — 't welk ons eenigzins later, dan gebruikelijk is, gewordt — begint met een belangrijk opstel over eene hoofd-quæstie van onzen tijd. Het bespreekt STAHL, BUNSEN en ISRAËL PICK *als vertegenwoordigers der drie hoofdrigtingen van het Protestantisme en der drie groote behoeften des tijds.*

Wij willen daaruit een paar plaatsen overnemen om te doen zien met welk meesterlijk talent dat onderwerp wordt behandeld.

Als de auteur de reden aangeeft, waarom hij deze drie Duitschers in plaats van drie Nederlanders, die hij zou kunnen aagrijpen, tot onderwerp van zijn onderzoek neemt, stelt hij, dat het Protestantismus van duitschen oorsprong is, volgender wijze:

»Maar het Protestantisme spreekt het liefst Duitsch, en is zoo nationaal, dat het zich niet alleen wijzigt naar den volksaard dien het ontmoet, maar overal, waar het zijn Duitschen stam niet aantreft, iets van zijne natuur verliest.

»Deze nationaliteit in plaats van katholiciteit, waardoor het Protestantisme zich aanstonds als valsch Christendom en bloot menschelijke opinie verraadt, wordt het duidelijkst, wanneer men de oude oorspronkelijke orthodoxie vergelijkt met de meest oorspronkelijke gebreken van den Duitschen volksstam, die begrijpelijker wijze zich het krachtigst in zijn mythologie openbaren.

»Men stelle zich dat treurige mysticisme voor 't welk de godsdienst, die zoo [illegible] maatschappij en historie is, besloot in het mijmerend en zelfbeschouwend Ik, en het nog voor zinnelijke zwakheid hield, binnen tempelwanden, naakt en verwaarloosd als de cel van een kloosterling, te turen op een boek en langzame psalmen te zingen 1). In eenzaamheid moest de mensch zich begeven, daar zich zelven leeren kennen als een volstrekt boos wezen, dat tot niets in staat is dan tot zondigen, en dat, boozer zelfs dan een verdoemeling, ook met de genade altijd zonde bedrijft. Slechts in dien nacht van wanhoop en vreeselijke visioenen (»*facies terribiles*") was redding voor de ziel te vinden, werd Christus gegrepen en als in de hel brak de hemel uit.

»Het Gods idee waarin deze duistere leer haar steunpunt zocht, was dat van een vreeselijken dwingeland, die alle menschen als onvrije werktuigen regeerde, geen orde, dat is geene bemiddeling onder hen toeliet, derhalve geen andere wet in die regering volgde dan een volstrekt willekeurig *effatum* of *fatum*, en het bloed van zijnen eenigen Zoon vorderde, niet om waarlijk te vergeven, de zonde uit te wisschen en te heiligen, maar om de zonde slechts niet toe te rekenen, zijne wraak te verzadigen en dat willekeurig *fatum* waarnaar de een ter zaligheid, de andere ter verdoemenis geschapen was, te voltrekken 2). Tegen dien verschrikkelijken God moest de zondige mensch zich over plaatsen, leeren sidderen en beven en zich zoo vernietigen, dat hij, gelijk Luther leert, zelfs zich van zijn eigen persoonlijkheid ontdeed om slechts op den lijdenden en verrezen Christus als op het *niet* en het *wezen* zijn oog te vestigen: dan vond hij zich zelven in God terug, was hij God: »*want door het geloof wordt de mensch God*" 3)

»We zullen de zich zelve beantwoordende vraag niet doen of deze zwarte pantheïstische mystiek de godsdienst zij van Hem, die zoozeer de menschelijke daad en vrijheid huldigde, dat Hij stervend aan het kruis, zelfs in zijne moordenaars nog grond voor vergeving aanwees, en voor hen bad als niet in den volsten zin handelend, als geen moordenaars *van Hem* dewijl zij niet wisten wat zij deden.

»Maar welk is het vaderland van die leer? in wat luchten is zij geboren? Zeer zeker is zij niet Oostersch; zij herinnert volstrekt niet aan die oorden, waar de blijde schitterende zon verrijst en ergens het Paradijs moet gebloeid hebben. Neen, het is wel duidelijk: haren oorspsong had ze in 't koude peinzende Noorden, in dat Niflheim (Nevelland, waar zelfs de groote goden in slaap vielen 4), waar alle nachten Wodan met de gedoode krijgers door de lucht voer, en de droomen van 's menschen verdoolden geest, reusachtig als die van Indië, maar tegenovergesteld aan dezer veelkleurigheid, zoo ijzig, zoo zwart, en bloedig wreed waren als de bosschen waarin de menschenoffers geslagt werden, en in wier schrikwekkend duister men de eigenlijke Godheid waande tegen te blikken. In dat land, door den H. Bonifacius tot het Christendom bekeerd, kwam te midden eener onchristelijke bedorvenheid, de oude aardgeest weder op, behaalde in diepe eenzaamheid de zwartste, raauwste reusachtigste hartstogt die er zijn kan; de geestelijke hoogmoed van een uitgevasten en vermagerden monnik de overwinning over een liefdevol geloof, en werd de treurigste, koudste, onmaatschappelijkste aller leeringen, het Protestantisme geboren.

»Naar Duitschland hebben we derhalve het oog te wenden. Daar is het nevelig voorgeborgte, waar nacht en dag zoo dooreen spelen dat ze hetzelfde zijn, daar staat de zwart gebladerde boom der droomen en heeft men het ook in de zelfbeschouwing zoo ver gebragt, dat men eindelijk in het *alleen aldoend* [illegible] ontdekte, waarvan de geheele wereld met hare [illegible] geschiedenis, met bosschen, bergen en rivieren, met zon en maan en sterren, slechts de ontwikkeling en verschijning was. Beter kon men het woord van Luther niet »uitleggen: »de geheele schepping is een momaangezigt, »eene, spookverschijning van God; *est atem larva Dei* »*tota creatura*" 5).

Eene andere plaats, niet minder merkwaardig, is die waar het portret van Luther voorkomt. Men leze en oordeele.

»Vooraf moeten wij waarschuwen, dat, dewijl wij den eigenlijken zin en beteekenis zullen zeggen van het Protestantsch gelooven, men daarbij in 't oog moet houden, dat Luther, al mogt hij zijn eigen duistere mystiek niet begrijpen, eenen veel forscheren, meer de oneindige realiteit zoekenden geest had, en onvergelijkelijk hooger

---

(1) Dat was consequent van Luther, dat hij het te kerkgaan en het vieren van feestdagen slechts aanzag als onvolkomenheid, dewijl men het zoo ver brengen moest, dat men dat kerkgaan niet meer noodig had, en iederen dag voor een feestdag hield.

(2) In Luther's *De Servo arbitrio* kan men zien, dat hij de vrijheid van den wil volstrekt ontkende, en deze onvrijheid geenszins toeschreef aan den zondenval. „Vrijheid van den mensche„lijken wil laat zich volstrekt niet met Gods Voorzienigheid „vereenigen! want Gods eeuwige Voorzienigheid en onze „vrije wil zijn juist zoo tegen elkander overgesteld als vuur en „water; — in de Voorzienigheid van God ligt het onomstoote„lijkste bewijs, dat de mensch geen vrijen wil heeft." Luther zelf zag in, dat volgens de gezonde rede daarmede het kwaad in God werd gplaatst, maar de *eindige* rede noemde hij het beest dat *vermoord moest worden door het geloof*, en antwoordt dien overeenkomstig: „Ik weet wel wat zoo zeer ergert, en tegen de gewone „natuurlijke menschelijke rede aanstoot, namelijk dat God uit „wil en alleen uit *zijnen* wil de menschen verlaat en verstoot „evenals hadde Hij genoegen in hun eeuwigen ondergang, in „de eeuwige zoo groote smart en pijn der arme ongelukkige „menschen, terwijl Hij toch zijne goedheid genade, en barm„hartigheid zoo hoog en menigvuldig laat prijzen. Daaraan „hebben ten allen tijde zulke groote mannen aanstoot geno„men. En wie zou daaraan ook geen aanstoot nemen? Ik „moet het zelf bekennen, dat mij die gedachte hard tegen „het hoofd heeft gestooten, en mij schier tot de diepste ver„slagenheid en wanhoop gebragt, *voordat ik leerde hoe nut„tig* de verslagenheid is, en hoe nabij daar achter de genade „ligt" Plank, *Gesch. d. Entst. unseres prot. Lehrbegr.* B. II. S. 128, 129. Men ziet hoe Luther [illegible] hier op de Voorzienigheid, en deze zijne philosophie, waarnaar de oneindige oorzaak geene eindige ondergeschikte waarlijk vrije oorzaak toelaat, draagt hij slechts op de godsdienst over. Hij kan dientengevolge ook daarin geen menschelijke daad, geen bemiddeling van gezag of van Heiligen erkennen. En de Protestanten meenen nog, dat hunne leer welke de menschelijke tusschenkomst overal verwerpt, uit den bijbel geput is! Uit dien bijbel die een opgeschreven *historie*, of *maatschappelijke bemiddeling* is!

Gelijk men, door eene bemiddelende orde in de onbewuste en bewuste natuur aan te nemen, God niet uit de natuur verwijdert, maar integendeel Hem daaruit bewijst en zijne immanente werking leert vatten — evenzoo is bovennatuurlijke bemiddeling, orde of maatschappij niet verwijdering van Christus: integendeel daarin ziet, daaruit bewijst men Hem, en aan de Kerk, dat is aan de groote eenheid of maatschappij, die Hem uitdrukt wijl zij door Hem bestaat, erkent de wereld dat Hij God zijnde zoowel als mensch, waarlijk van den Vader gezonden is. Joan. XVII.

(3 *Luth Opp* Witt. T. V, f. 299 *b*.

(4 Om eerlijk te zijn moeten wij er bij voegen, dat naar de Duitsche mythologie, de goden eenmaal weder zullen ontwaken maar ook dan voor eeuwig vernietigd worden. Wat vrolijkheid!

(5 »De animale mensch kan niet onderscheiden, slechts de »geestelijke onderscheidt den persoon van *het Woord.* En de »geheele schepping is een momaangezigt van God." De kantteekening heeft er nog bij: »een gesluijerde God", *velatus Deus*, *Luth. Opp.* Witt. T. V, fol. 298. *b*.

reede, dan de thans in oppervlakkigheid wegvlietende Protestanten. Men dient Katholiek te zijn, om te begrijpen wat Luther eigenlijk zocht. Want helaas, hij was in 't eenig ware geloof opgevoed, hij had eene godsdienst beleden, welke zich voltrekt in de vereeniging met Jesus Christus, door middel van zijn allerheiligst ligchaam en bloed. Ontzettende vervulling van 's menschen streven naar den levenden God! 't Is waar, de behoefte aan de oneindige realiteit blijft nog altijd de kracht, welke het Protestantisme ademloos voortdrijft, en dan hier dan daar den Christus doet zoeken; maar ach! Luther had aan die bruiloftstafel aangezeten! Luther was priester, had Christus gediend in zijne tijd en eeuwigheid vereenigende offerdaad, en, ook dat mogen we niet vergeten: Luther was monnik! Hij had dien zoo verheven stand omhelsd, waarin de mensch zijn gansche leven tot een eeredienst verheft, en alles, alles verzakende om God alleen te zoeken, dat koninklijk priesterschap, waardoor wij allen met Christus offeren, zooveel mogelijk in zich tracht te ontwikkelen en te volmaken. Eindelijk, wat hooge natuur had God in hem met zulke genadegaven bekroond! Luther, het blijkt onmiskenbaar uit zijne schriften, was een geboren genie; hij bezat tegelijk dien hooggaanden geest en dat vurig minnend harte, door welker vereeniging alleen de zoo bijzondere streving naar het oneindige mogelijk is, waarin eigenlijk het genie bestaat (1). Hij was koning door zijn geest, koning doordat hij alles om God had verlaten, koning, nog eenmaal, door zijn heilig priesterlijk ambt! Welke grootheid, welk een man die zwichtte! Hij viel, en Gods engelen weenden bij zijnen val!

»Neen, wij kunnen het niet uitdrukken; men moet er over nadenken; het oog werpen in de diepte des lichts waarin hij had moeten opvaren, om den duisteren afgrond te meten waarin hij nederzonk, om de ledigheid, dien vreeselijken honger naar God te begrijpen dien hij thans zelf wilde vervullen; om die zwarte wolken van hoogmoed zich voor te stellen waar hij te vergeefs in rondblikte en de tastende handen in uitsloeg, terwijl zijn liefde, tot den verschrikkelijksten hartstogt ontaard, in plaats van op de schoongekleurde vleugelen der verbeelding te zweven, zich rondwentelde in het grofste, zinnelijkste, walgelijkste slijk! Wat was de haat van een Voltaire, en van wie meer na dezen zich eenen naam hebben gemaakt in de geschiedenis des kwaads? Inderdaad slechts eene tooneelvertooning bij den haat, de ziedende gramschap, de voorspuwende woede van Luther tegen de Katholieke Kerk. Wie zijne schriften niet gelezen heeft, kan zich geen denkbeeld van maken. Zijne leer zelve wat was zij anders, dan de diepste hartstogt tot systeem gebragt? Het woord zij gezegd: Luther heeft een satanische grootheid, die hem bij 't hoongeschater der zijnen doet tuimelen uit de lucht. Hij stelt zijn *Ik* tegen alle gezag, tegen de geschiedenis der eeuwen, tegen de geheele wereld over; hij poogt met afschuwelijk godtreezende hoovaardij den Zoon des almagtigen Vaders, niet gelijkend, maar gelijk, uit God zelven geboren te worden, als Geest uit Geest, om dan, met oneindige vrijheid nederdalend in den lageren zigtbaren kring der menschen, de Kerk, dat eenige werk van Jesus Christus, voort te brengen, en eene nieuwe wereldorde van zich te doen uitgaan! — Maar weet hij 't? Verstaat hij zijn eigen taal? Neen, hij weet, hij verstaat zijn eigen woorden niet; dezelfde hartstogtelijke mystiek welke hem zijn beginsel gevolgelijk tot uitersten doet voortzetten, verhindert hem, zich dezer gevolgelijkheid genoegzaam bewust te worden. Dikke duisternis heeft, tot regtvaardige straf, zijne gedachte bezet; nader bij beschouwd blijft slechts een gedrogtelijke dwerggestalte over, en terwijl hij stralen van licht over de wereld meent uit te schieten (1), groeit de hoorn van domme wederspannigheid zijn terugwijkend voorhoofd uit!

»Het Protestantsch alleen regtvaardigend geloof — ziedaar zijn werk.

(1) Gelijk de rede daardoor het oneindige denkt, dat zij de *eenheid* en de *oorzaak* of het leven denkt *als hetzelfde*, zoo wordt weder tot bijzondere nastreving van het oneindige de vereeniging gevorderd van het één zoekend verstand en de leven zoekende liefde. De zoogenaamde drooge geesten vergaderen schatten zonder dat één enkele hun toebehoort, zij zijn logisch helder als water, maar dat is nog geen diamant; daarvoor wordt de groote gloed der *liefde* gevorderd. Men ziet er uit hoe de natuur door hare analogie de waarheid bevestigt van 't Katholieke *geloof door liefde volmaakt*.

(1) Het is verwonderlijk hoe diep en omvattend Luther soms in zijn spreken is, middelerwijl hij zich zelven niet verstaat. Wat Plato van de manie opmerkt, waardoor dichters groote dingen zeggen, die zij zelven niet begrijpen, is op Luther zeer toepasselijk; hij is een booze dichter, maar een dichter!

Men hoore met wat hoogmoed hij de wereld meent te veranderen: »Ons evangelie, heeft, Godlof, veel groot goed uitgewerkt. Te voren (vóór mij) wist niemand wat het Evangelie, »wat Christus, wat doop, wat biecht, wat sakrament, wat »het geloof, wat geest, wat vleesch, wat goede werken, wat »de tien Geboden, wat het Onze Vader, wat bidden, wat lijden, wat troost, wat echtstaat, wat ouderen, wat kinderen, »wat heer, wat knecht, wat dienstmaagd, wat duivel, wat »engel, wat wereld, wat leven, wat dood, wat zonde, wat »regt, wat vergeving der zonde, wat God, wat bisschop, wat »pastoor, wat Kerk, wat een Christen, wat het kruis zij; »summa: wij wisten volstrekt niets van 't geen een Christenmensch weten moet; alles is door den Pausezel verduisterd »en onderdrukt." Luther's W. Walch. Ausg. XVI, 2013. Zoo spreekt hij meermalen, en zegt dan niet alleen, dat hij de geheele godsdienst zoo bekend heeft gemaakt, »dat nu een knaap of »meisje van vijftien jaren meer van de Christelijke leer weet, »dan te voren alle hoogescholen en doctoren wisten", maar voegt er bij: »bovendien wat huwelijk, wat wereldlijke over»heid, wat vader en moeder, vrouw en kind, man en zoon, »knecht en dienstmaagd, in summa allen stand der wereld »heb ik door Gods genade tot een goed geweten en tot orde »gebragt." Walch. Ausg. XIV, 253.

Hij moest dus het bewustzijn hebben, dat zijne leer met de gansche bestaande godsdienstige en zedelijke wereld in strijd was, en naar zijn alleen regtvaardigend geloof, een ontzettende omkeer aller dingen moest plaats grijpen. Maar tot hoever ging dat bewustzijn? Begreep hij, dat naar een thans bekend zeggen, in het Pantheïsme *de verkeerde wereld juist de regte wereld*, en hij de groote aartsrevolutiemaker was? Neen, en wil men een bewijs, hoe consequent een verduisterde geest als de zijne kan wezen zonder het te weten? men herinnere zich dan slechts, hoe Luther, sprekende over het eigenlijk middenpunt van Kerk en godsdienst, en waar alles aan hangt: over het Misoffer — aan den duivel de argumenten in den mond legt, welke dat offer als een afschuwelijkheid moesten doen veroordeelen, en dus geheel ten voordeele van zijne (Luthers's) leering waren. Daarin is eene consequentie die doet verbaasd staan, dewijl hij, door aan den duivel zulk een rol te geven, het kwaad negatief en tot bestanddeel van het goed maakt; en niettemin is Luther, die aan des duivels bestaan gelooft, en zelfs vol bijgeloof was, zich volstrekt niet bewust, hoe consequent hij hier spreekt. Ook Katholieke schrijvers hebben dat onophoudelijk invoeren van den duivel door Luther niet begrepen. Het is een booze genie die de koorts heeft, en anders ijlt dan een gewoon mensch. De duivel is personificatie der bewegingskracht van zijn systeem: negatie.

De *Grondwet* geeft te lezen:

»Er gaat schier geen dag voorbij of de heillooze zaden van onverdraagzaamheid, door de April-beweging gestrooid, komen almeer en meer tot rijpheid. Waar het heen moet met de eensgezindheid van ons volk, dat alleen in haar zijne kracht en zijne zelfstandigheid vinden kan, wanneer op dien onzaligen weg wordt voortgegaan, is Gode alleen bekend.

»Wij zijn tot ons leedwezen genoopt, eene nieuwe bijdrage publiek te maken van dat rijke arsenaal onwaardige middelen, die sedert 1853 aangewend worden, om het eene deel onzer landgenooten op te zetten tegen het andere of het te onderdrukken, of het in zijne eerlijke middelen van bestaan te kort te doen.

»Wij hebben voor ons liggen een adres-boekje voor de stad 's Gravenhage, dat gratis in de residentie van huis tot huis, bij de Protestanten namelijk, wordt verspreid. Het bevat al de namen der neringdoende ingezetenen, gerangschikt onder alphabetische hoofden, naar gelang van het beroep, van de aardappelenverkoopers af tot de zeilmakers toe; dus volledig van A—Z. Met zorg is nogtans ieder Catholijk en ieder Israëlitisch ingezeten uit dat adresboekje weggelaten, zoodat zij, die het boekje aan huis ontvangen, den veelbeteekenenden wenk ontvangen, om den Catholijken en den Israëlitischen burger te beschouwen als buiten de gemeenschap van den Staat, als aangewezen, om aan hun eigen lot te worden overgelaten.

»Wij vinden geene woorden, om zoodanige verachtelijke middelen naar behooren te brandmerken. De verachtelijkheid van de daad schijnt den ontwerper zelven zoo zeer getroffen te hebben, dat hij het niet gewaagd heeft, zelfs den naam des uitgevers publiek te maken. Alleen de naam van den *drukker* is op de laatste bladzijde te vinden. Het is de drukker . . . van het *Zondagsblad*. Dat is welsprekend genoeg.

»Gunstig steekt daarbij af *le Petit Guide de la Haye*, door den Catholyken uitgever, den Heer J. W. ten Hagen, gedrukt, waarin *niet* een volledig adresboek voorkomt, maar alleen eene opgave van de voornaamste winkels en magazijnen. En toch vindt men in die lijst driemaal meer Protestantsche dan Catholyke namen van ingezetenen, omdat inderdaad ook in dezelfde mate in de Residentie het overwigt der eersten boven de laatsten bestaat. Die Protestanten, welke door hunne onverdraagzaamheid het land in rep en roer brengen en alle schuld zoo gaarne op de Catholyken werpen, mogen, ook door deze kleine bijdrage leeren, aan welke zijde de onverdraagzaamheid werkelijk te vinden is."

Wij lezen in *De Tijd*, *Noord-Hollandsche Courant*, in een berigt uit Brussel, 27 Febr.:

»Uit Rome is door mgr. Xavier de Mérode aan den heer baron de Gerlach een brief geschreven, waarin het volgende voorkomt:

»»Ik verzoek u mitsdien mijnheer de baron, al uwen invloed aan te wenden, opdat het ontworpen gedenkteeken een liefdadig gesticht te Brussel zij. Te dien einde stel ik ter uwer beschikking eene som van *honderd duizend* franken, mij gelukkig achtende als ze kan strekken tot het stichten van een, tevens voor ziel en ligchaam nuttig werk!""

Dit schrijven heeft betrekking op het ter eere van den overleden vader van den heer de Mérode voorgenomen gedenkteeken. — Wij vragen het in ernst aan onze Aprilbewegers, of zij niet beter zouden doen met onze Nederlandsche grooten tot gelijke werken van waarlijk Christelijke liefdadigheid aan te sporen, al ware het voor sommigen van die grooten, van de millioenen onder eene verdrukte Javaansche bevolking, gewonnen, — dan grooten en kleinen tot een perpetuelen politieken strijd *in naam* van Christelijke beginsels aan te zetten. — Het naburig België geeft hier eene schoone *daad*, in plaats van de hier in de mode rakende »gemoedelijke woorden," waarvan de laatste conceptwet op het onderwijs een nieuw staaltje oplevert. (*Grondwet.*)

Volgens in omloop zijnde geruchten zou de Kamer vóór Paschen geen openbare beraadslaging houden over eenig aanhangig gewigtig wets-ontwerp, en zou zij, na den afloop van het onderzoek, in de afdeelingen en het afdoen van eenige ontwerpen van minder belang, weldra hare werkzaamheden tot na Paschen schorsen. In dien tusschentijd zou de Regering gereed zijn met hare antwoorden nopens de voordragten van wet, die nu het onderwerp van overweging in de afdeelingen uitmaken, waarover de beraadslagingen achtervolgens kunnen worden gehouden.

De nieuwe verbinding tusschen Engeland en het vasteland, over Harwich en Rotterdam, — aldus wordt uit Londen gemeld, — ten welken einde zich eene maatschappij gevormd heeft, is voor eenige dagen van eene practische proef onderworpen geworpen. Laatsleden Vrijdag avond vertrokken eenige van de voornaamste leden dier maatschappij met een extra-trein van Londen naar Harwich, een afstand, die gemakkelijk in 2 uren afgelegd kan worden. Van Harwich vertrokken zij den volgenden morgen met eene stoomboot, die 12 knoopen in een uur aflegde, naar Holland. Voor Brielle aangekomen, konden zij echter wegens den lagen waterstand de haven niet binnenkomen, zoodat zij 's nachts voor anker moest blijven liggen. Het was Zondags morgen ten 10 ure, toen zij in laatstgemelde plaats kwamen, en de sekretaris der maatschappij zorgde, zonder tijdverlies op weg naar Berlijn te komen. Van daar keerde hij 's Maandags avonds ten 6 ure terug, vertrok met de postdienst tot Oberhausen, vanwaar hij met een extra-trein verder reisde, zoodat hij 's Dingsdag morgens ten 10½ ure weder te Rotterdam aankwam. Een half uur later was het geheele gezelschap weder aan boord der stoomboot, en tegen 10 ure 's avonds van denzelfden dag in de haven van Harwich, nadat de togt, ten gevolge van den lagen waterstand voor Rotterdam, op nieuw een vertraging had ondergaan. De reis van Berlijn naar Londen was derhalve in 32 uren afgelegd.

Beschouwt men het projekt onpartijdig, dan ziet men, dat ten gevolge van den togt langs den nederlandschen Rijnspoorweg over Oberhausen, de groote omweg langs de belgische spoorwegen en het oponthoud te Keulen door het overzetten over den Rijn (te zamen een omweg van omstreeks 22 duitsche spoorwegmijlen), vermeden wordt. Dit voordeel gaat, door de lange zeereis van Harwich naar Rotterdam, die inderdaad 's winters wisselvallig is, geheel verloren. Doch rekent men verder, dan ziet men dat men thans van Londen naar Weenen (1099 engelsche mijlen), over Dover en Ostende, in 59½ uren en van Londen naar Triest (1270 eng. mijlen), langs dezelfde route, in 83¾ uren komt. De weg over Harwich en Rotterdam is daarentegen omstreeks 300 eng. mijlen korter (volgens de theorie, wanneer men de langzamere zeereis niet in aanmerking neemt), en op deze route gelooft nu de nieuwe maatschappij van Londen naar Triest in 42 a 44 uren te kunnen komen. Al gaat nu al een gedeelte van dit kortere trajekt door de lagere zeeroute van Harwich naar Rotterdam te loor, dan nog wint men door deze nieuwe route ter verbinding met Duitschland, in snelheid. (*N. R. Ct.*)

De Hervormde Synode heeft eene geldleening geopend van twee millioen guldens, in 2000 aandeelen, ten einde die som aan te wenden tot heil der kerk en gemeenten, ook wat de opleiding en aankweeking van katechezeermeesters aangaat.

Gisteren morgen is in het Binnen Gasthuis eene vrouw van een drieling bevallen, zijnde twee zoons en eene dochter. Moeder en kinderen verkeeren in een redelijken toestand.

Men leest in het *'s Grav. Dagb'.*: »Naar men verneemt zou ook de baron Schimmelpenninck van der Oye zijn ontslag nemen als lid der Tweede Kamer."

Het gewone en buitengewone kontingent voor de onderscheidene gemeenten in Zuid-Holland voor de ligting der nationale militie van het loopende jaar is vastgesteld op 1781 manschappen.

De gemeenteraad van Hoorn heeft besloten dat, te beginnen met 1857, ter vervanging van de bestaande in de maand Julij, jaarlijks aldaar eene kermis zal worden gehouden in de maand Augustus, gedurende eene week, aanvangende op den tweeden Maandag van de maand, en eindigende des Zaturdags daaraanvolgende.

Z. M. heeft W. Clermont vergunning verleend tot het aannemen van de onderscheidingsteekenen der orde van den Rooden Adelaar, hem door den Koning van Pruissen geschonken;

alsmede op hun verzoek eervol ontslagen; mr. E. G. van Baerle als burgem. te Leerdam, en mr. P. Mabe jr. als regterplaatsv. in de arr. regtb. te Haarlem.

LEIDEN, 27 Febr. De gemeenteraad alhier heeft in zijne vergadering van gisteren en heden besloten, om geene wijzigingen te brengen in de besluiten van Dec. ll. ten aanzien van de invoering eener nieuwe plaatselijke belasting op de brandstoffen (turf, steenkolen en hout), maar is overgegaan tot de vaststelling der daartoe betrekkelijke verordeningen, waarbij het belangrijk beginsel is aangenomen om algeheel vrijdom van die belasting toe te kennen aan de fabrieken, die bij het rijk slechts gedeeltelijken vrijdom van accijns genieten. Een voorstel om vrijdom der belasting op het brandhout te verleenen voor de takkebossen, welke de broodbakkers en de koffijbranders voor hun bedrijf gebruiken, is verworpen, maar daartegen met eene groote meerderheid besloten om de belasting op de boter niet in te voeren.

DELFT, 27 Febr. Men verneemt, dat H. M. de Koningin een prachtig geschenk heeft gegeven voor de verloting van voorwerpen van smaak, welke de Vereeniging van den H. Vincentius van Paulo zich voorstelt den 29e April te doen plaats hebben, ten voordeele der bezocht wordende arme gezinnen.

BATAVIA, 9 Jan. De Javasche Couranten deelen een uitgebreid verslag mede, nopens de krijgsverrigtingen van Z. M. stoomschip *Celebes* op de Kapoeas-rivier (Westerafdeeling van Borneo) in Nov. ll. waaruit het volgende blijkt:

»Het gouvernements gezag langs het geheele stroomgebied der Kapoeas-rivier is door de feitelijke aanranding, het zonder tegenwoordigheid van een stoomschip glansrijk afslaan van den aanval door de op zich zelf staande bezetting van Sintang, en eindelijk het onmiddelijk op dien aanval volgend verschijnen van de *Celebes* en de daarop volgende tuchtiging, wederom bevestigd; de kracht onzer wapenen is ook in de verre binnenlanden van Borneo gevoeld, en alom is schrik voor die wapenen ingeboezemd. Ons gezag loopt geen gevaar meer. Wel zullen de nu voortvlugtige pangerans nog een tijd lang onrust en vrees kunnen verwekken, doch ook daaraan zal een einde komen, en dat zooveel te spoediger, naar mate er eerder een klein stoomschip beschikbaar zal zijn.«

Men leest in de Tweede Editie van het *Handelsblad*:

LONDEN, 1 Maart. Eene ministerieële krisis wordt te gemoet gezien. Lord Derby heeft tegen morgen eene vergadering bijeengeroepen. Lord Palmerston heeft insgelijks zijne aanhangers tot eene bijeenkomst opgeroepen, welke morgen zal plaats hebben. Indien lord Palmerston niet slaagt in zijne pogingen om de aanneming der motie Cobden te verhinderen, verwacht men eene ontbinding van het Parlement.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 28 Februarij. Men verzekert dat het vredestraktaat tusschen Perzië en Engeland morgen of overmorgen door Feruk-Khan en lord Cowley onderteekend zal worden, en voegt er bij, dat de bemiddeling van het fransche kabinet hiertoe veel heeft toegebragt.

— Men beschouwt den toestand van het ministerie-Palmerston als zeer hagchelijk.

— Met de *Carmel* zijn te Marseille tijdingen ontvangen uit Konstantinopel loopende tot 19 dezer. In laatstgemelde stad is eene tijding uit Teheran bekend geworden van 5 dezer, volgens welke het gerucht zegt, dat Candahar ingenomen is door de perzische troepen.

De bewegingen van troepen in Perzië duurden voort.

ENGELAND.

LONDEN, 28 Februarij. Lord Palmerston heeft in het Lagerhuis, op grond van mededeelingen van prins Gortschakoff, het gerucht tegengesproken van het sluiten van een traktaat tusschen Rusland en Perzië.

De onderhandelingen te Parijs waren nog niet ten einde, doch vorderden.

Daarna werden de diskussiën voortgezet over de motie van den heer Cobden, betrekkelijk de chineesche aangelegenheden. De heeren Warren, Whiteside en lord Robert Cecil ondersteunden de motie; eenige andere leden spraken daartegen. De motie werd ook krachtdadig ondersteund door sir J. Graham.

— Thans zijn uitvoerige berigten uit Indië en China met de laatste overlandmail aangebragt, bekend. Uit Bushire waren te Bombay tijdingen ontvangen tot 17 Jan. De vroegere engelsche gezant te Teheran, de heer Murray, was van Bagdad aldaar aangekomen en had zijn intrek genomen in het fort, waar hij dagelijks konferentiën had met de militaire autoriteiten. Bepaalde besluiten kunnen niet genomen werden voor de aankomst van versterkingen, en men heeft er zich toe bepaald het legerkamp sterk te bevestigen. De gezondheidstoestand der engelsche troepen was bevredigend. Van de Perziërs hoorde men weinig, en de geruchten omtrent de plannen van den Sjah zijn uiteenloopend.

Ondertusschen is uit Bombay den 17 Januarij de staf van generaal Outram naar de perzische golf vertrokken. De generaal-zelf begeeft zich, naar men zegt, naar Bassorah, waar het hoofdkwartier der engelsche troepen zal worden opgeslagen.

— De berigten uit China bevestigen ten volle hetgeen de telegraaf daarvan reeds meldde. De Chineezen zijn minder, dan ooit tot toegevendheid gezind; zij beschieten de door de Engelschen veroverde forten en eene talrijke vloot van jonken greep zelfs de op de rivier geankerde stoombooten aan.

Deze aanval gelukte wel is waar niet, doch voor vaartuigen van grooten diepgang is het steeds moeijelijk de chineesche schepen op zijde te komen, daar deze steeds de ondiepten opzoeken. De kleine stoomboot *Tistle*, welke de postgemeenschap op de rivier waarnam, is den 30sten December, door Chineezen, die zich als passagiers hadden aangegeven, overweldigd. Al de aan boord zijnde Europeanen benevens verscheidene Chineezen werden afgemaakt, het schip geplunderd en verbrand. De admiraal Seymour heeft eene afdeeling soldaten aan wal gezonden en de voorsteden beschoten, waarin 2 à 3000 huizen vernield werden. Te Whampoa hadden de muiters zich met de keizerlijken vereenigd, en de europeesche schepen hadden de haven verlaten.

Te Hongkong koestert men nog steeds bezorgdheid; de chineesche kooplieden zenden hunne kostbaarste goederen weg en de toevoeren van levensmiddelen had gedeeltelijk opgehouden.

Te Melbourne is den 25 November ll. het nieuwe Parlement geopend. Bij die gelegenheid heeft de goeverneur de kolonie eene boodschap gezonden, waarin hij aankondigt dat onderscheidene gewigtige ontwerpen in den loop der zitting ingediend zullen worden, waaronder een tot uitbreiding van het kiesregt, koncessie of tot verkoop van openbare gronden, tot het aanleggen van spoorwegen en telegraafdraden, enz. In 't kort dit nieuwe ligchaam wachten talrijke werkzaamheden.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 27 Febr. Eindelijk is het lang verwachtte dekreet van Keizer Frans Jozef in het licht verschenen, waarbij de Aartshertog Maximiliaan tot goeverneur van het Lombardisch-Venetiaansch koningrijk wordt benoemd. Bij hetzelfde besluit wordt de grijze maarschalk Radetzky op pensioen gesteld en de generaal Guilay tot bevelhebber van het tweede legerkorps benoemd.

BERLIJN, 27 Februarij. Het Huis der Afgevaardigden heeft de zeven eerste nummers van de wet op de echtscheiding aangenomen.

— De deensche nota's, in antwoord op die der duitsche mogendheden, worden elken dag verwacht. De heer von Bulow, deensch gezant bij den bondsraad, wordt dagelijks hier verwacht.

— Eene heden ontvangen depêche uit Bern deelt mede, dat men te Neufchatel voor nieuwe ongeregeldheden van den kant der royalisten vreesde, zoodat maatregelen dienaangaande genomen zijn.

Die maatregelen moeten daarin bestaan, dat de officieren van het bondsleger eene waarschuwing hebben ontvangen zich gereed te houden om, opgeroepen wordende, zich weer onder de wapenen te begeven. Verder zouden alle posten versterkt zijn, terwijl de gendarmerie vermeerderd is geworden door een detachement guides.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 2 Maart.

ONDERTROUWD (27 Febr.): E. Y. Post, wed. met K. C. van Reenen.

GETROUWD (27 Febr.): D. M. Caffé met R. P. Berlijn van Utrecht.

BEVALLEN (26 Febr.): J. W. Theunet, geb. Hellegers, Z.

OVERLEDEN (25 Febr.): W. Stricker, 6 j. — (27 Febr.): C. M. Nieuwkerk, geb. Aelbers, 42 j.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

PARIJS, 28 Febr. Fransche 4½ pc. 95.25; 3 pc. 70.15. 1¼ pc. Spanje 24, 3 pc. id. 37½; 5 pc. Met. —; Rom. Leen. 88¼.

LONDEN, 28 Febr. Cons. 93⅞; Spanje inut. 3 pc. [illegible]; id. 1¼ pc. 24¼; Rusl. 5 pc. 110; id. 4½ pc. 98; Holl. 4 pc. 98½; id. 2½ pc. 65; Sard. 5 pc. 90; Braz. 101; Peru 4½ pc. 81; Gren. uitg. 7; id. werk. 22½; Mexikaan. 21⅞; Portugal 3 pc. 45¼; Ecuador 14¾; Venezuela 37½; Wissel op Amsterdam 12.1¾; Hamburg 13.3¾.

[illegible] 28 Febr. Met. 5 pc. 83⅛; idem 4½ pc. 74¼; Bank-Aktiën 990; Kredit Anst. 294; Wissel op Londen 10.07; Amst. —; Parijs —; Goud 7; Zilver —.

BERLIJN, 28 Febr. 3½ pc. Pr. Staatsch. —; 5 pc. Rusland 107; id. 4½ pc. —; Wissel op Londen 2/m. 6 Th. 19¼; Amst. kort 142¼; Hamb. 150⅛; Petersburg 105⅛.

HAMBURG, 28 Febr. Spanje 1¼ pc. —; id. 3 pc. 2¼; Rusl. 5 pc. 102; 4½ pc. 90; 3 pc. Mexikanen 10; Noord-Duits. bank 97; Wissel op Londen 3/m. —; id. kort —; Amst. —.

FRANKFORT, 28 Febr. 5 pc. Met. 80¼; 1¼ pc. Spanje binnenl. 24¼; 3 pc. [illegible]; Wissel op Londen —; Parijs —; Weenen —; Amsterdam

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

	pCt.	27 FEBR. 4½ n. gebl.		28 FEBR. 4½ n. gebl.	
Nederl. Werkel. Schuld a	2½	63¼	63¼	63⅝	63⅝
Dito Dito	3	76	75¾		
Dito Dito	4	95¼	95¼		
Overzeesche Bezittingen	4	94½	95		
Amortis. Syndik.	3½		90⅜		
Actien Ned. Bank					
Handel-Maatschappij	4½				
Maatschappij van Weld.	4				
Oblig. Rijn-Spoorw.	4½				
Holl. Spoorw.-M.					
Obligatiën	4½				
België	2½				
Dito bij *Rothschild*	2½				
Frankrijk, Obligatiën	3				
Spanje, Onbep. Stukken	1¼	24¼	24 5/16	24¼	24¼
Dito	3	41¾			
Dito Binnenl. à 6/m.	3	37¾	37⅝		
Coupon-Bewijzen		6⅞	6⅞		
Amortisable Schuld					
Portugal, te Londen	3	45¼	45 5/16	45¼	
Dito Uitgestelde					
Rusl. bij *Hope* 1798 en 1816	5	104¼	104¼		
Dito Dito 1828 en 1829	5				
Cert. bij dito 1831 en 1833	5		95¾		
Inschr. bij *Stieglitz*, 5e Serie	5		94¾		
D'to idem 6e	5	96¼	96¼	96¼	96¼
Certifikaten te Hamburg	5				
Dito dito te Londen	4½		95¼		
Dito dito *Hope en Co.*	4	85			
Dito bij *Stieglitz en Co.*	4		84⅞		
Dito bij id. 5de Serie	4				
Dito in Zilver	6				
Inschrijving in Assignat.	6				
Certifikaten van dito	6				
Polen, Aand. met Lot. fl. 500					
Schatkist-Obligatiën	4	78⅝	78⅝		
Oostenrijk, Metalliek	5	76¾	76 9/16	76⅝	76 9/16
Dito rente te Amsterdam	5	86¼	86⅜	86⅜	86⅝
Dito Nationale	5	78⅝	78¾	78¾	78 13/16
Dito	2½	39 11/16	39 [illegible]	39 [illegible]	39⅝
Weener Bank-Actien	5				
Dito [illegible]	4	64	63¾		
Aand. met Loting fl. 250					
Nieuwe dito 1854		320½		321	
Pruiss. Aand. 1854	3½				
Napels, Cert. bij *Rotschild*	5				
Denemarken, Leen. te Lond.	5				
Louisiana bij *Hope*	5				
Braziliën	5		99¼		
Dito 1843	5				
Mexiko	3	20¾	21	21¾	
Dito Onbepaalde	3	20¾	21	21 1/16	
Peru	4½		77	77¼	77¼
Grenada a f 100	3½	21⅜	21¼	21⅜	21 1/16
Dito Uitgestelde		6¾			
Equador à f 100		14¾			
Venezuela à f 100	4½	34¾			
Dito Uitgestelde		13⅞			
Amerika, Bank-Aktien Cert.					
Dito Orig.					
Grieken, Bk. 1825					

Thes. 103⅜; Weener Bank-Aktien [illegible]; Prost. 46¾, 48¼, 48; Illin. 93¾; Roth. 103½; 107; Gemaakt onbepaald [illegible]

Bij geringen handel waren binnen- en buitenlandsche fondsen onveranderd.

Koers van het Geld: Beleening 4 pCt.; Prolongatie 4 pCt. Diskonto 5 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	f 55⅛	Livorno	2/m.	f 39½
"	zigt	55 1/16	Napels	"	83
Bordeaux	2/m.	54⅞	Petersburg	"	182
"	zigt	55⅛	Weenen	6/w.	33⅝
Madrid	3/m.	238	Augsburg	"	35 5/8
Cadix	"	238	Frankfort	"	99
Seville	"	237	Hamburg	2/m.	34 11/16
Bilbao	"	237	"	zigt	35 5/16
Lissabon	"	[illegible]	Londen	2/m.	11,60
Porto		39⅝	"	zigt	[illegible]
Genua	2/m.	45½	Rotterdam		[illegible]

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN.

TEXEL, 27 Febr. Rosier, John Melchior Kemper, Banjoewangie.

BROUWERSHAVEN, 27 Febr. Bargman, Eugénie, Rott. n. Batavia.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 2 Maart, in lading naar:

Keulen.	Th. Kamps, Coln No. 11.
	W. [illegible] 109, Maria.
Ruhrort.	C. Schürmann, Hoffnung.
Frankfort.	J. Bechem, Frankfort No. 3.
Ludwigh. en Mannheim.	H. S. Wilson, Rijn en Amstel.
We[illegible]	[illegible], de Hoop.
[illegible]	KEULEN, 1 Maart [illegible]

Advertentiën.

(2978) Bevallen van een ZOON, CHRISTINE GROEN, geliefde Echtgenoote van

Mr. B. H. M. DRIESSEN.

AMSTERDAM, 28 Februarij 1857.

(2979) Heden beviel van eene *DOCHTER*, E. M. WATERLOO, geliefde Echtgenoot van

AMSTERDAM,
2 Maart 1857. C. T. EBBINKHUYSEN.

(2976) Als **REIZIGER** of als **OPZIGTER** in eene **Fabriekzaak**, biedt zich aan, een Ongehuwd Persoon, 32 jaren oud, R. C. godsdienst, reeds vroeger als Reiziger in Nederland werkzaam geweest zijnde. Reflecteerende adressere zich met *franco* brieven onder letter P. P. bij den Boekhandelaar C. L. VAN LANGENHUYSEN, Singel, hoek Beulingstraat te Amsterdam.

Het letterkundige werk DE TIJD, heeft onder het opschrift: *Dr. Livingston's ontdekkingsreis in de binnenlanden van Afrika*, in zijne laatste uitgave, een zeer interessant verhaal over eene tot heden geheel onbekende landstreek, 300 mijlen landwaarts in, van de Portugeesche Bezitting Angola, op de Westkust van Afrika. Het is bewoond door een der ongelukkige stammen, die hunne periodieke contingenten aan landskinderen, aan de slavenstaten van Noord- en Zuid-Amerika leveren, maar overigens een der vruchtbaarste, door de natuur meest gezegende landen der wereld, waar de bewoners vrij van ongemakken en ziekten, vrij van de behoeften der civilisatie, op de gemakkelijkste wijze hunne dagen slijten en den kost voor het eten hebben. Het land is bezaaid met uitgestrekte bosschen, wier reusachtige stammen met scharlaken bloesems bedekt, steun verleenen aan talrijke en ontzaggelijke slingerplanten en bevolkt zijn met tropische vogelen, die den bezoeker op vreemdsoortige toonen vergasten. De palmboom, ananas en broodboom groeijen hier in overvloed, heerlijke koffij- en katoenboomen groeijen er in het wild; levensmiddelen zijn er overvloedig en goedkoop. De maniocplant, die volgens Dr. Livingston het meel oplevert dat in Europa onder den »*Latijnschen naam Revalenta Arabica*" verkocht wordt, *is er het hoofdvoedsel der bewoners en daardoor zijn zij zoo gezond: ziekten en kwalen zijn daar als het ware zeldzaamheden*, zegt hij, *en tering, klierziekte, kanker, pokken en mazelen, zijn er geheel onbekend.*

Verbeelden wij ons eens dat Dr. Livingston gelijk had en dat hij ons 10 ℔ van dat manioc meel of Revalenta voor een stuiver kon leveren, wat zouden alle armen en behoeftigen gelukkig en gezond zijn! Dan zouden wij hier ook al die ziekten niet kennen en ook hier den kost voor het eten hebben; maar de keerzijde van deze verrukkelijke voorstelling is niet zoo verblijdend, het gaat met het maniocmeel als met het rundvleesch dat op [illegible] sommige staten van Zuid-Amerika de 7 Kilo voor een stuiver, (a stone for a penny) een geheele buffel met huid en haar voor een of twee dollars te koop is, en toch is het rundvleesch hier zoo duur en zijn die streken ons toegankelijker dan de onbekende binnenlanden van Afrika. Dr. Livingston zegt trouwens ook in zijn berigt, dat er geene wegen zijn, geene middelen van vervoer, dat de producten, geladen op de hoofden en schouders der Negers, die als slaven naar de kustlanden gedreven worden, met dezen tegelijk in de handen der beschaafde en verfijnde natuurgenooten overgaan. Verbeeld u dus hoe zeldzaam en duur zulk een zak manioc moet worden, daar toch ieder dezer aan de civilisatie overgeleverde zwarten, slechts één zak op de lange reis van c^a 300 uren gaans (14°) uit zijn Paradijs naar het Kustland kan medenemen.

Wij deelen dit Extract hoofdzakelijk mede om den lezer te doen zien dat Dr. Livingston al weder eene andere meening toegedaan is dan alle de andere geleerden, die over den oorsprong der Revalenta geschreven hebben en verzoeken daarvan nota te nemen.

VERKOOPHUIS.

In het belang van de Revalenta en van alle Revalenta-Consumenten meenen wij nog in herinnering te moeten brengen, dat men toch vooral zorg drage voor eene doelmatige toebereiding. Bij het koken van eene kleine hoeveelheid zijn **20** minuten voldoende om ze goed gaar te koken; bij grootere hoeveelheden, voor eene geheele familie of huishouding, bij 6, 8 of meer portiën, dient men echter **30** minuten daaraan te besteden. Men kan ze eerst dan als gaar beschouwen, als ze alle boonenlucht verloren heeft, geleiachtig is en geel doorzigtig ziet. Zij heeft dan eenen aangenamen smaak en is zeer voedend. (2974)

Heden ziet het licht, en wordt aan HH. Inteekenaars verzonden:

Het 3de (Maart) Nommer van

DE TOESCHOUWER.

Het bevat de volgende artikelen:

Daniël O'Connell, door M^r. C. J. A. HEYDENRIJCK. — Overzigt van het eerste tijdvak der Nederlandsche beroerten in de 16e eeuw (II). — De policie en de dieven te Londen. — Een hoofdstuk uit het leven eener Liefdezuster.

Amsterdam, 1 Maart 1856.
C. L. VAN LANGENHUYSEN.

(2979) Van de pers gekomen het **1e deel** van:

JUDAS DE AARTSSCHELM,

DOOR

P. Abraham a Sancta Clara.

Nieuwe, naar de behoeften der Ned. Katholijken gewijzigde uitgave.

Met Kerkelijke Goedkeuring.

Pijs bij inteekening **8 Cents** pr. vel druks van 16 pag.

Inhoud van het Eerste Deel:

Een woord van den bewerker dezer nieuwe uitgave.
Voorberigt van den schrijver.
I. De ouders, het vaderland en de afkomst van Judas den Aartsschelm, en wat zijn moeder van hem droomde.
II. Het ongelukkige huwelijk van Ciboria en Ruben, de ouders van Judas.
III. Judas wordt op het eiland Iscarioth, waarvan hij den naam ontleent, aan het hof als een koninklijke prins opgevoed, maar toonde spoedig door den nijd zijn goddeloos gemoed.
IV. Of Judas de Aartsschelm een rooden baard gehad heeft en hoe zijn lijfsgestalte was.
V. Judas Iscarioth's haastige vlugt naar Jeruzalem, alwaar hij bij Pilatus voor hoveling verkeerde.
VI. Judas de Aartsschelm vermoordt zijn eigen vader Ruben.
VII. Judas de Aartsschelm trouwt met zijn eigen moeder.
VIII. Judas Iscarioth, de Aartsschelm, wordt van Christus den Heere onder zijn Apostelen aan- en opgenomen.

Stoelen- en Meubelfabriek.

De ondergeteekende maakt bij deze bekend, dat bij hem voorhanden zijn, alle soorten van **Stoelen, Meubelen** en diveren Modellen van **Kerkstoelen**. Hij beveelt zich voor de levering daarvan zeer aan, solide nette bewerking en matig gestelde prijzen, hoopt hij dat zijne aanbeveling zullen zijn.

J. P. RAMAKERS, JUNIOR,
(2934) te Leyden, Nieuwstraat, Wijk 7, N° 929.

Een besluit van het keizerlijk hof van Dijon, in dato 17 Augustus 1854, heeft op advies van de Heeren Chevalier en O. Henry, leden der Keizerlijke Akademie van Geneeskunde en van den Heer Lassaigne, Professor in de Scheikunde aan de school te Alfort, welke door gemelde Akademie als deskundigen benoemd waren om een scheikundig onderzoek in te stellen, „het Elixer van GUILLIÉ, *bereid door* PAUL GAGE, *verklaard te zijn een voortreffelijk geneesmiddel; steeds regelmatig in zijne werking, waarvan de verkoop, als zijnde het geen geheim middel, moest worden toegelaten.*
Het Hof van Rouen heeft hetzelfde besluit genomen.
In Pruissen is de verkoop van het Elixer GUILLIÉ *in de geheele monarchie veroorloofd.*

ELIXER VAN D^r. GUILLIÉ Het eenige oorspronkelijke bereid door PAUL GAGE

Te Parijs, rue de Grenelle-Saint-Germain, n° 13.
Te Amsterdam, Verkoophuis, en de bekende Dépôts in de andere steden.
" H. H. ULOTH, Apotheker.
" **Rotterdam,** F. E. VAN SANTEN KOLFF, Apotheker.

Uittreksel uit het werkje *Verhandeling over den oorsprong der Slijmaandoeningen*, de ziekten welke daaruit voorkomen en de middelen ter bestrijding, welke men zelf kan aanwenden door het werkzame »*Elixer tonique anti-glaireux*" van **Dokter GUILLIÉ** bereid door **PAUL GAGE.**

De ouden, welke andere benamingen bezigden voor slijm, als zinkingstoffen, koude vochten etc. beschreven het als een kleverig, taai vocht, hetwelk afgescheiden en gevonden wordt op de oppervlakte der slijmvliezen, om ze te bevochtigen en hunne werking te bevorderen.

Vele oorzaken loopen te zamen, om dit vocht in hoedanigheid en hoeveelheid te wijzigen, en niemand zal er aan twijfelen, dat eene onmatige afscheiding hoogst nadeelig moet werken op onze werktuigen en hunne verrigtingen, welke voor het leven van zoo groot belang zijn, zoo als de spijsvertering en de bloedsomloop, de verrigtingen van hart en longen, van maag, ingewanden en blaas, van lever en milt, van de klier- en watervaatstelsels, enz. enz. [illegible] te maken hoe nuttig het „*Elixer van Guillié*" is, door eenige van die aandoeningen op te noemen, waar het nog hulp bragt toen de kunst uitgeput was en alle hoop verloren scheen.

Aamborstigheid, zinkings, kinkhoest, verkoudheid, kramphoest, ontsteking in de borst, enz. enz. — In het algemeen zijn al deze aandoeningen het gevolg van de ophooping eener taaije, dikke, scherpe, kleverige slijm op de oppervlakte der vliezen van longen en luchtbuizen, tengevolge van ontsteking in die ligchaamsdeelen.

De luchtpijpen zijn verstopt, de lucht kan niet in de longen treden en dus is de ademhaling belemmerd. De natuur tracht de taaije slijm uit te drijven door hoest, welke hoe langer hoe heviger en eindelijk krampachtig wordt en de lijder loopt gevaar te stikken, wanneer men de slijm niet uitdrijft, door middel van het „**Elixer van Guillié.**"

Beroerte, verlamming. — In de hersenen bevinden zich tallooze bloed- en watervaten. Zij zijn omgeven door hunne slijmvliezen, welke eene slijmachtige stof afscheiden, dienende ter bevochtiging der hersenen.

Zoodra nu door deze of gene oorzaak er een ontstekingachtige toestand geboren wordt in deze bloed- of watervaten of in de slijmvliezen, wordt de slijm in te groote hoeveelheid afgescheiden, **zij stort zich uit** in de hersenen en **beroerte** of **verlamming** is er het onvermijdelijke gevolg van.

Er bestaat slechts een middel om dit te voorkomen: men moet *voor*, *gedurende* en *na* **de uitstorting** der slijm het „*Elixer van Guillié*" gebruiken, ten einde eene afleiding op de ingewanden te bewerken, en de opslorping te bevorderen.

Gal, galziekten, gele koorts, geel zucht, slechte spijsvertering, cholera, enz. — Is de lever door eene aanmerkelijke ontsteking aangetast, dan breidt zich deze ontsteking weldra uit over maag, milt en ingewanden, daar de gal in te groote hoeveelheid wordt afgescheiden, en zich in dezen uitstort. Er ontstaat door deze ontsteking en tengevolge daarvan eene ware ettervergiftiging; geelzucht, gele koorts, rotkoortsen, galkoorts, moeraskoortsen, cholera en verpestende ziekten verspreiden zich onder de [illegible] enz. enz. [illegible] gal af te drijven naar mate zij zich vormt, hetgeen het geschiktste kan geschieden door het „**Elixer van Guillié,**" bereid door **Paul Gage,** welke bij hare zacht purgerende eigenschappen versterkende en zuiverende hoedanigheden voegt.

Slijmvloed van de blaas. — Wanneer de urine slijmig is en daardoor troebel, soms taai, kleverig, ja zelfs met een roode brij vermengd, of met eene vette, draderige zelfstandigheid, dan worden de wanden der blaas door deze zelfstandigheid geprikkeld, en er ontstaat slijmvloed van de blaas. — De slijm af te voeren en daardoor te verhinderen dat zij zich in de blaas afzet, is het eenige middel, om deze aandoening te voorkomen, en dit geschiedt onfeilbaar door het **Elixir van Guillié,** bereid door **Paul Gage.**

Jicht en Rheumatiek. — Deze beide hevige ziekten worden veroorzaakt door een scherpe, taaije slijm, welke zich geplaatst heeft op de gewrichts-beurzen en de peesscheden (*aponévroses*), welke de geledingen en de spieren omgeven.

Weet men de oorzaak eener kwaal, dan is het niet moeijelijk daarvoor het geneesmiddel te vinden. Het **Elixer van Guillié** is ook hier wederom het beste geneesmiddel om spoedig, zeker en duurzaam te genezen. Door het **Electro-magnetische Weefsel** wordt de genezing buitengewoon ondersteund.

Wij zouden hier nog veel, zeer veel over de slijmziekten kunnen bijvoegen, en allen opnoemen, maar wij willen liever den lezer verwijzen naar het boekske, hetwelk bij elk fleschje Elixer, gratis wordt afgeleverd.

Elk fleschje gaat vergezeld van het werkje getiteld: *Verhandeling over de Slijmziekten*, waarvan zoowel in Parijs als in het buitenland behoorlijke legalisatie geschied is, om daardoor aan schrijvers en uitgevers het eigendomsregt te verzekeren; het is in alle Europesche talen vertaald, en die fleschjes waarbij zich deze brochure niet bevindt, moeten als nagemaakt geweigerd worden. Prijs van elk fleschje *f* 1.75.

BELANGRIJK BERIGT: In vele Apotheken wordt een Elixer verkocht dat voor dat van Guillié doorgaat, en reeds de nadeeligste gevolgen heeft uitgeoefend. Het Publiek wordt opmerkzaam gemaakt dat geene fleschen als echt beschouwd kunnen worden, dan die op de kurk met een in rood gedrukt fabriekmerk voorzien zijn, benevens de eigenhandige handteekening van **Paul Gage.**

ELECTRO-MAGNETISCH WEEFSEL GOEDGEKEURD DOOR DE ACADEMIE VAN GENEESKUNDE.

Dit weefsel is zijne werking verschuldigd aan de voltaïsche bestanddeelen, welke onder den vorm van een hoogst fijn verdeeld poeder daarin voorkomen. Zijne werking op de huid is zeer krachtig. Het verwekt een overvloedig zweet en vaak een hoogst weldadigen uitslag.

Dit weefsel is zoo vast dat het oneindig gebruikt kan worden en bijgevolg vrij beter koop is dan al die zoogenaamde chemische papieren waarvan de werking naauw merkbaar is en welke het ligchaam en de kleederen vuil maken. Alle geneeskundigen, welke er gebruik van gemaakt hebben, moeten erkennen dat al wat voortkomt of gewijzigt wordt door eene opwekking van het huidweefsel, daardoor zeer dikwijls genezen en altijd stellig dragelijk gemaakt wordt. Het is dus nuttig in alle *Jichten, Rheumatische pijnen, in alle Zenuw-pijnen zoo als scheele hoofdpijn, waterzuchtige en weiachtige zwellingen ontsteking der longen en van het ribbenvlies (Pleuris).*

Alle geneeskundige dagbladen in Parijs bevelen het aan.

Prijs *f* 3 en 5*f*.

Aan hetzelfde adres zijn te bekomen de **Gomtaf** van **Paul Gage,** voor de grondige genezing van likdoorns, eksteroogen, eelthielen, verhardingen enz. Eene twintigjarige ervaring bewijst daarvan de onfeilbare werking. Prijs *f* 1.

Dr. Franck's Gezondheidspillen. Deze zijn heilzaam tegen maagkwalen, slijm enz.; zij zijn windbrekend, genezen verstoppingen, herstellen de gestoorde spijsvertering en doen melancholie, hypochondrie en zenuwachtige toevallen verdwijnen. Prijs *f* 0.75.

Baume Antihémorrhoïdal; het gebruik is in eene kleine verhandeling door Dr. Guillié Pag. 40 en 41 aangegeven. Prijs *f* 2.50.

Te Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.